ורשע מיקרי מדברי קבלה כמהרי"ט הנ"ל ועי' רש"י קדושין נ"ט ע"א ד"ה שקדמו וכו' ע"ש ואעפ"י שמשמעו' מן הסוגיא שם מ"מ ש"מ כי אף בישראל שלא לקפח מערופי' של חברו ואליבא דעביד לרשאות ירצו ומשכלת עביד אבל בעלמא מותר לאתקלא בו ולקחת בשם גנאי ועיי' פירש"י גטין ז' ע"א ד"ה לענקא לגימא ע"ש כמה דבכה"ג הוא שאינו יכול להוציא ממנו בדיני' ויכול שי' לביתו ושותק משו"ה הקב"ה שופט לו דין דמשום דמבואר בדברי קבלה הנ"ל דהיורד לאומנתו הנ"ל נקרא רק רשע ה"ה שקורא לחברו רשע מותר לירד לאומנתו על זה האופן מדה כנגד מדה ולזה נתכוון ערוך ח"י דמייתי מהרש"א ח"א ב"מ ע"א ע"א ד"ה יורד עמו וכו' ע"ש פירש"י מתוך הדברים למדם ג' מיני יורד לאומנ' וא' בר מתא אבר מתא אחריני דלא שייך בכרגא דמוציא בדיינים כמבואר לעיל בתשו' מ"ב סי' ז"ך ויורד לאומנות דדמי ליהבי פיאורי דאפי' בר מתא דידי' מוציא בדיינים, ג' יורד לאומנ' כעין מערופי' של ישראל דהוה רק רשע ואפשר בשל נכרי נמי והיינו הך דסוף פרק הנשרפי' הבר מצוה דידי' דמותר אפי' לכתחלה ומ"מ מדת חסידות יש למנוע והיינו שלהי מכות גבי דוד והעמידן על י"א לא עשה לרעהו רעה שלא ירד לאומנות חברו ומסתימת על הגאון חות יאיר סי' מ"ב שלא עמד בכל מקלת מה שכתבתי בזבא ז ונתקשה הרבה כן בפי' התוס' דקידושין כן בכך דשלהי מכות ולק"מ:

שירדא יאסם השלישי, קורא לו הש"ס עירסא והיינו עני המקיף בראש הזית ועכ"כ צריך לחלק בין עירסא לעירסא וכבר כתבתי לעיל שלא רצו לומר משום שזה נכנס מעלהותו של עני שהוא בפועל כפיו הוריד לארץ וכמ"ש במהרי"ט באמת ומשום דקי"ל מותר ליהנות משל חבר היכי דלא חסר וזהו רק חסרון עירסא ע"כ המציא מהרש"ל דבעי' עירסא כעין סכנה וכדמק גם במהרי"ק שרש קל"ג ועיין משאת בנימין סי' ז"ך קצת באופן אחר וקשה להכריע בזה ולאת שיעור ונגזל והכל לפי ראות עיני הדיין מפני דרכי שלום כי קיי"ל אין יורדי' לנכסיו שאינם גזל גמור:

מ"מ נקיט האי כללא היכי דליכא לאשכוחי במקום אחר כי האי גוני כגון הפקר ומציאה אע"ג דהראשון טרח בה קצת והמציא המציא' הסיא לא עשו בה חכמים תקנה להראשון וסמכו על עיקור הדין ומותר להשני לירד וליטול אם אין אומנ' ועיקור חיות הראשון בכך ואם יכול השני למצוא כן במקום אחר אע"ג שגם הראשון יכול למצוא כן במקום אחר מכיון שהיפך בה הראשון אפי' בעירסא כל דהוא רק שכבר נגמר לו הפיסוק הוה השני רשע כיון שאפשר להשני להמציא לו כן במקום אחר אנו על הראשון עפי כי הוא קדם וזכה והוא השני רשע מדברי קבלה וה"ה כשאומנו' הראשון בכך והוה לדידי כאלו לא מצי לאשכוחי במקום אחר כמ"ש לעיל בשם מהרי"ט ותשו' מהר"ם חה פוסק לחיותי קצת אפי' הוה להשני הפקר שלא יכול למצוא במקום אחר נקרא נמי רשע דלעולם כח הראשון עדיף מהשני וכשטרח הראשון עירסא מרובה כעין עני המקיף אזי אפי' בהפקר והשני לא יכול למצוא כן במקום אחר אמיר עפי והוה גזל מפני דרכי שלום ויורד לאומנ' שהוא גזל דאורייתא ויבואר לקמן בסמוך אי"ה:

פסיק השם הרביעי, יורד לאומנתו לכאורה נראה כל הנוגע בענין זה אסור מדאורי' וגזל גמור הוא מן התורה וכ"כ מ"ב סימן ז"ך שבסוף דין ה"ג כ' רק שמם גזלני' מדרבנן אבל מ"מ אינם יוצא בדיינים שוב בדין הרביעי שהוא יורד לאומנות המציע שהוא גזל גמור ויוצא בדיני' א"כ הוא גזל מדאורי' דכל בדרבנן אינו יוצא בדיינים דדוחק לומר דאמרי' לי' זיל שלים ולא כייפי' לי' ולא נחתינן לנכסי' זה לא משמע בכל התשובה ההיא וכן מבואר בתשו' רמ"א סי' י"ד ע"ש ביסוד הראשון ומדמייב בן כח עלה ש"מ דיכא דאורייתא הוא כמו שהקדי' רמ"א ז"ל בפתיחת התשובה ההיא וכן משמע מרוקח דמייתי יש"ש דמיירי נמי ביורד לאומנו' כמ"ש שם. ואמנם בדברי הרב"י סי' קנ"ו מבואר שהוא דרבנן בעלמא שהקשה אמאי דאמרי' ב"ב כ"ב ע"א רבא שרא להו וכו' דלא כהלכתא וז"ל מ"מ קשה מאן פליג לי' לרבא לעשות לפנים משורת הדין להפסי' לאחרי' שעיר שלא מדעתם ואפשר כיון שדיני' הללו דמטו מעכבי מדרבנן בעלמא הוא מפני תיקון העולם בצורבא מרבנן רצו לעשות לפנים מן השורה עכ"ל ע"ש ולפע"ד הוא בכלל שלא דכתי' ובין אחיו ובין גרו ומפרש בספרי מלשון גר ודר עמו כמ"ש הרא"ש פ' דברי' אע"ג דבסנהדרי' ז' ע"ב דריש מיני' בין בית לעלי' ובין תמר לבירים מ"מ שכל בכלל אחזו בית ועלי' כתי' גרוכתי' שישי' נחזס זע"ז ודיקו בא"ז וכן פירמב"ן גבי שם שם לו חק ומשפט ושכן פי' וישם לו חק ומשפט בשכם גבי יהושע שהוא הנהגי ישוב המדינה שמסרן הכתוב לחכמי ישראל ואין ספק דליכא דבר מצוה כשתכה צבולם מאשר הי' כשישראל שרוין על אדמתן ואכמון על משפטו יפה מ"מ ניתן רשות לחכמי הש"ס לדון בין איש ובין גרו והם אמרו ותקנו וכעשה דין תורה וגזל דאורייתא ושם אמרו שת"ח יכול לקבוע חכלתו באתרא דלאו דילי' כי ראו שאין בזה הפסד בישוב ועוד כל ישראל מחוייבי' להחזיק על התורה ומזה הטעם כ"ל מ"ש הרמב"ם פ"ד מאבות אחר שהפריש על מדותיו שלא ליהנות מן סבריות חזר והתיר ג' דברים עם שהוא כעין מתנת כהונה א' לשטיל מלאי ושכר הוא כתוב מפורש בדברי קבלה בצל החכמה בצל הכסף כמבואר פ' מקום שנהגו ופרשו שהוא על הרס כמם זבולן וגד ולפסרס ממשי' הוא מבואר בפ"ק דב"ב מקרא מנדה בלו והלך לא שלי' למרמי עלי' ורמב"ם מייתי לי' עוד מהתורה בהכהנים פטורי' ממשלים השקל לדעתו שם אך השלישית דנקיטי' לגו שוקא וסחורתם קודמת אף ע"ג שהוא בב"ב כ"ב ע"א מ"מ מי נתן לחכמים מתנת כהונה הסיא ורמב"ם כ' שכן דרך מוכרי' ככבדי' מואלי' זה לזה למכור סחורתו תחלה מ"מ מי נתן להם כח להפקיע על קלתו בזה אם לא כי כל עבירים אלו מסורים הכתוב לחכמי' והם רצו גם ישוב המדינה בזה להחזיק שדה ושלא להתבטל מתורה ורצו חכמים בישראל והדר ה"ל דין תורה כאלו ישם חייב הרמ"א כשבא ארמאה שמחייב בדיני מן התורה ומשו"ה חייב גם בשכ"ל ויפה כ' הרב"י כיון דתלי' דרבנן בנכסי הם אמרו דת"ח יכול לקבוע חכלתו באתרא דלאו דילי' ויפה פסק מ"ב דיוצא בדיינים כן נראה לפענ"ד:

ואיפסקא הלכה מאן דלא שייך בכרגא דהכא מעכבין עליו והטעם דשייכי בכרגא דמלכא שבהו מסתלק המקום וכל הזכיו' שאפשר שיודעם ע"י מקומו ואלדו והמה מחזקי' בזה אין רשות לזה שאינו משלם שכירות למלכות ולא שבהו המקום וזכיות נקפח פרנסתם של אלו ולא גרע ממי ששכר בית מחבירו שכל הזכי' שלו ואין לאחר רשות בו ועכ"כ לא פליג הש"ך סי' ר"ם סקי"ד ע"ז אלא שהוא של משכיר אבל אדם אחר בודאי אין לו רשות לזכות בדבר ועיין סי' קס"א סמ"ע סק"ע ומזה כשתרבבו דיני שקדישין שאין להורתי' שאולים ממקום אחר זכי' בהם מן הדין משום שבה"כ שייך לבני העיר וכל הזכי' שישנו בו שייך לבני העיר דוקא כמהרי"ל בתשובה סי' ל"ז ורמ"א עליו בד"מ י"ד סס"י שע"ז אלא מהרי"ל אלה זה בשיטת הרא"ש ואנן לא קיי"ל כהרא"ש עיי' ש"ע א"ח סי' קנ"ג ובמג"א סקי"ז ול"ע ואין כאן מקומו ואמנם מאן דשייך בכרגא ובר מצוה אבל מצוה שבים לא מלי מעכב דשיהם שבאו זכות המצוי ואם כי זה קדם ועשה חנות לא יכול בזה לעכב על חבירו וליטול ממנו זכי' שלו אך אבר מצוה אחריני מספקינן לא איפשטא וקולא לנתבע ולא מלי מעכב כ"כ כל הפוסקים ולכאורה קשי' משעלי' כ' ע"ב כיצד ורינן לאוכר מה ולא איפשטא ופסקי קולא לנתבע וכן ראיתי שהקשה בנתיבת המשפט כ"ל נשלם קולא למוחזק והכא כל בני כרגא מוחזקי' בזכיי' שעיר כולם לקבוע חנות בכל איזה מבוי שירצו אם לא ימחו משום רבו דרך ושוב כשקבע זה חנות במבואו ונסתפק אם חוזר על חבירו בני מבואה אחריני כשאלו הם במוחזקים אך בזכות אוכל וזה בונה רפת בקר ומפקיד בידי' אוצרו של זה ע"כ אם אפי' רק כיצד ורינן וכל שום הכנה שעשה לאוכר וזה הבא אחריו רוצה להסמיך פתחו שהכין לאוכר כראשון הוה כמוחזק ומעכב עליו ואס"כ אי עבר ובנה רפת בקר שוב אין זה כופסו להתחו כמבואר לעיל בש"ע סימן קנ"ה בסמ"ע סקי"ג י"ג ויש לעיין מסרי"ט סי' קל"ג ודבריו צ"ע לכאורה ממתני' ב"ב כ"ה ע"ב ספק זה קדם ובש"ס כ"ד ע"ב מ"ש מבור דאמרה לא יקוץ וכו' ויש לחלק וק"ל:

ואולי י"ל לפמ"ש רמב"ם פ"ו משכנים הלכה ח' דסי' בני מבוי וכו' הי' שם א' מבני מבוי אומן וכו' והיינו כשברת דוחק לחלק שכ' תוס' ב"ב כ"א ע"ב ד"ה וגרדי וכו' ואך זה בעל אומנות הראשון המציא מציאס או דלי לאו סוף פתח תחלה ופיים לבני מבוי שהכינו לו שוב לא הו"ל בר מצוה אחריני לקבוע כאן בשום אופן וא"כ אין בדין שיפסיק לי' מיוחי אע"ג דשייך בכרגא דידי' ובזה נסתפק ר"ה בר' דר"י ואין להאריך:

ויש כאן ב' תנאים בר מצוה דכספי דלא מלי מעכב שיהא אי לא יהיב כייאורי' אבל אי יהיב כייאורי' מלי מעכב וסרי"ף והרמב"ם לא הביאו זה הדין אולי ס"ל דדמי' בעלמא הוא דמשא לא חפיין לר"ס אבל לקושטא אין לחלק בכך וא"ת הך בריתא כרשב"ג ואנן קיי"ל כרבנן וכר"ה בר' דר"י ככ"ל לפי דעתם מ"מ כל הפוסקים חלקי' בכך ושהאי השני שא דאבד מתא אחריני מעכב שייני כל אומנ' חוץ ממלמדי תינוקות ויבואר לפנים בסייעתא דשמי':

התנאי הראשון דיהבי כייאורי' יש בזה ג' שיטות רש"י פי' שהוי' עין בהצטם לשוט טשני' לרוץ למקום שרוצי' שם ואומות שלבך כיון שהכיר דהתורה ונתן שם מצודה בגווה הוא שילכדו ה"ל כמאן דמטא לידי' וכמלא חברו מזיקו אבל הכא מי מבגא אללי יבא ומי ענגא אלך יבוא מזונתו מבואר דלא מיירי שפירש"י זה עלודס לצד דגים אלא דג ידוע גדול שיתן זה עיניו בו ללוכדו ע"י שנתן מצוס למשך השר שרגיל הדגים לבוא שם ולא ילכדם ע"י המצודה או חכה ובשם טורפי' מצודה לוכדי' הדג ההוא שפי' הוא בגוים שיבוא לידו וכיון שכי' מתנסם שיבוא לו והרי זה לוכדו אסור וה"ה אם כבר היו הקונים במחנתו ונגמר הפסוק ולא שכר כלום באופן שסי' בגוים שיקנו ממנו ובא זה ושוליכם לאין ה"ל גזל אבל לקבוע לו חנות בצידו אפי' לא יבוא ע"י שום אדם לחנותו של זה שלא לא סי' בגוים שיבוא שום אדם אללו אין כאן גזל אע"ג דאי לא סי' קבע חנותו בצידו מכ"ם סי' נפק שאפשרי שיבואו